

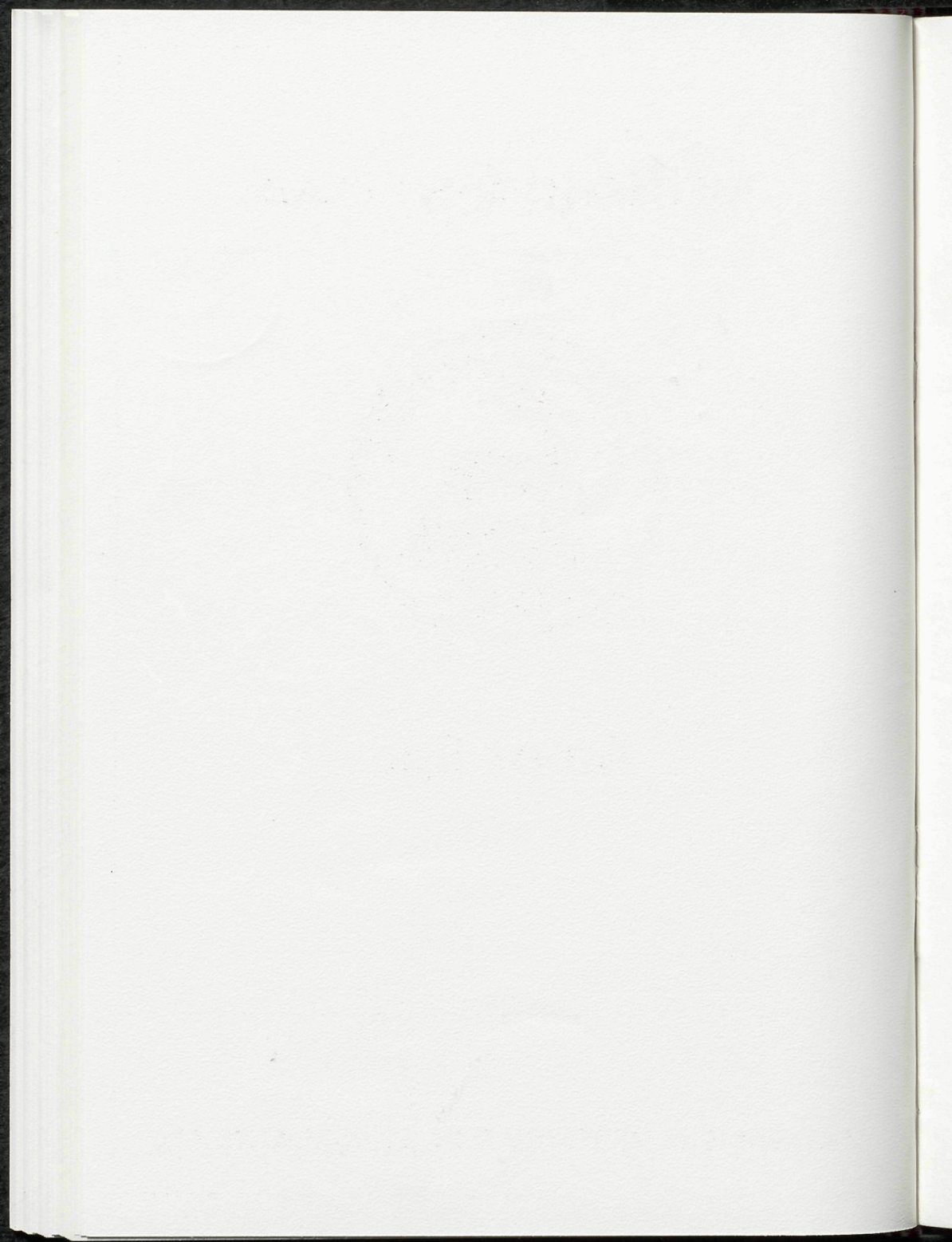
47

MEDEDELINGEN BLAD

Ampt Epe

HISTORISCHE VERENIGING IN DE GEMEENTE EPE

MEDEDELINGENBLAD

Ampt Epe

No. 47 MEI 1979.

REDACTIE: R. Paasman, Beekstraat 46, Epe.
Tel.: 05780 - 12048.

Het blad verschijnt 4 keer per jaar en wordt gratis
toegezonden aan de leden van de Historische vereniging
"Ampt Epe".

"AMPT EPE"

HISTORISCHE VERENIGING IN DE GEMEENTE EPE.

De vereniging stelt zich o.m. tot doel:

- het opwekken en versterken van de belangstelling
voor de geschiedenis van de Gemeente EPE.

Lidmaatschap f 15,-- per jaar.

Bestuur:

Voorzitter : G.S. van Lohuizen,
IJsseldijk 12, Veessen.
Tel.: 05783 - 245.

Secretaris : W. van Putten,
Hoofdstraat 80, Epe.
Tel.: 05780 - 13579.

Penningmeester : C. Stork,
Dellenparkweg 8, Epe.
Tel.: 05780 - 13090.

Giro: 119.40.15 t.n.v. Penningmeester "Ampt Epe" te Epe.

INHOUD

De Gilden in Epe (3) Door G.S. van Lohuizen.	Blz.: 3
Marken en Buurschappen Wissel (31) Door F. Zandstra.	11
Dr. Jan Zürcher in Vaassen (2) Door W.J.A. van 't Einde.	16
De Steenderbult (Uit de serie Hemsckneupies) Door A. v.d. Bremen-v. Vemde.	22
Van de redactie Door R. Paasman.	24
Mengelwerk Door R. Paasman.	26
Mijlpalen voor de geschiedenis van Epe De jaren 1963-1965. Door Mej. P.E. Berkhout.	27
Boekaankondiging Door Mej. P.E. Berkhout.	31

DE GILDEN IN EPE (3)

Het Sint Anthonie Gilde te Epe.

Over de schuttengilden in Epe weten we helaas weinig, omdat er geen archief bewaard gebleven is.

Van het Sint Anthonie Gilde van Epe weten wij gelukkig veel meer, omdat in het archief van dit nog bestaande gilde veel oude stukken en boeken bewaard gebleven zijn. Het is bovendien zeer toegankelijk geworden doordat R. Wartena in 1962 het gehele archief geordend, geïnventariseerd en beschreven heeft. Bovendien heeft hij de oudste acten (1447-1733) uitgetikt, waardoor deze acten nu makkelijker leesbaar zijn, terwijl de oude stukken veel moeilijker leesbaar zijn o.a. door vervuiling van perkament en papier.

De acten van 1447 en 1498 hebben geen betrekking op het gilde. Zij zijn vermoedelijk in het archief gekomen door aankoop van grond, die in deze acten wordt genoemd.

De oudste acte, die betrekking heeft op het gilde zelf is een gildenbrief van 26 mei 1504, op perkament, die als volgt luidt:

Ter eren Gades, der Hilliger Driivoldicheyt, Onses Lieven Heren Jhesu Christi ende toe loeve den gloriosen ende gebenediden confessoer Sunte Anthonys ende die hillighe mertelers S. Sebastianus, Cristofferus, Rochus, S. Barbara ende S. Gheertruyd, soe hebbe ghyldebroders van Sunte Anthonys gylde toe Eep samentlike myt malcanderen averdragen ende overgegeven allent hierna bescreven.

In de eerste is toe weten dat nyemant sal inkoemen of ingaen in onse broderscap ende selscap dan bij consent der gylde-meysters in der tijt wesende ende ghemene broders, ende die sal alsdan geven ende inbrengen soe voel als dat derdendeell van enen rijnsgulden.

Item wij van ons ghyldebroders die in die broderscap synt ofte zusteren sich verandersaten ende hylicken in echtscappen ende of yemanth anstorven of angeërfft wor-

de soe voele als vijftich pont, die sal die ghyldbrowsers voerscreven geven een vat biers.

Voerts soe sullen wij ghemene gyldebrowsers des jaers vier reysen dryncken myt malcanderen bueten noetsaeken. In den eersten op S. Anthonydach, daerna op vastelavent, als kermisse is op S. Anthonys altaer ende als men drecht S. Merten. Ende wye aldan nyet en quame, die sal al evenwal sijn gelach betalen.

Item als wye sterfft van onsen gyldebrowsers of susteren vorscreven soe sullen die gyldeameystere voerscreven laeten condigen den gyldebrowsers enen yegelijken tot sijnen huys, ende wye aldan nyet en quame ende nyet en volgede dat lichaem ter eerden te brengen ende wanneer men se begaet ende maenstont doet ende te offeren, die sal broecke hebben ende betalen den gylde voerscreven een halff pont wasses.

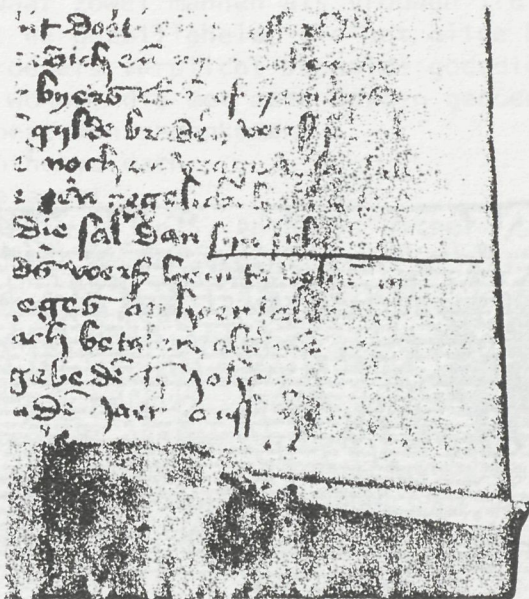
Item of yemant in onser selscap ware tegenwoerdich ende nyet vol en dede den ghyldameysters of sijn gelach nuet en betaelde sal ontgylt wesen ende nyemant mede te brengen bij een vat byers.

Ende of yemants in onser selscap waere ende masscap de enygen kijff ende ongenoechte maekte, die sullen de gyldeameysters in der tijt en de gyldebrowsers voirscreven soe informyren ende straffen bij sulcke pene als se hem daerop setten. Ende wert sake dat de aldan daer nyet nae en gaeve noch en vragede soe sullen sie tot hulpen nemen de schulden ende den drost ende Sijn Ghenade.

... van een maffron die en
... gylde van alyse l
... gylde van alyse l
... gylde van alyse l
... gylde van alyse l
... gylde van alyse l
... gylde van alyse l
... gylde van alyse l
... gylde van alyse l
... gylde van alyse l

*Detail uit de gildenbrief van 26 mei 1504.
.. "sijn sylveren cruys bij een broeke van"...*

Item tot wat tijden voerscreven als men drynckt, soe een yegelick hebben bij hem sijn sylveren cruys bij een broeke van een halff vat byers; ende als yemants sterfft van onse gyldebroders vorscreven de sal dan sijn sylveren cruys laten offeren S. Anthonys.

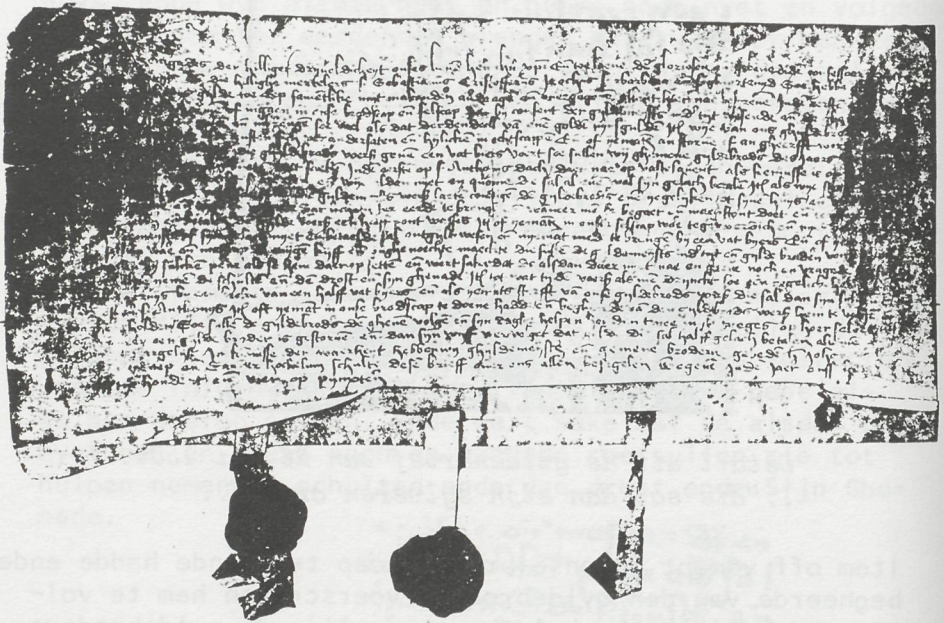
*Detail uit de gildenbrief van 26 mei 1504.
.."die sal dan sijn sylveren cruys"..*

Item off yemant in onse broederscap te doende hadde ende begheerde van den gyldebroders voerscreven hem te volgen ende sijn daghe holden, soe sullen de gyldebroders den ghenen volgen ende sijn daghe helpen houden twee mijl weges op hoer selves cost.

Ende wanneer een gyldebroder is gestorven ende dan sijn wijff vervolget dat gylde, die sal halff gelach betalen als men drynckt.

Sonder argelist in kennisse der waerhet hebben wij ghyl-demeysters ende gemene brodern gebeden heer Johan van H(olt), pastor toe Eep ende Sander Hockelum, schulte, desen brieff over ons allen besegelen. Gegeven in den jaer onses Heren vijfftyenhondert ende vier op Pynxteren.

Met het platgedrukte zegel van de heer Johan van H(olt)
en een fragment van de zegel van Sander Hockelum.

*Oudste Gildenbrief van het Sint Anthonie Gilde.
26 Mei 1504.*

Uit deze acte blijkt, dat het gilde toen al bestond, het is geen acte van oprichting. We kunnen dus aannemen, dat het "Sunte Antonys gylde" (veel) ouder is. Helaas is hiervan niets bekend.

Uit deze gildenbrief blijkt ook, dat het een broederschap is, waar zowel mannen als vrouwen lid van konden zijn. Naast de gezelligheid, die het gilde bood waren de gildenbroeders verplicht bepaalde godsdienstoefeningen bij te wonen, die met name worden genoemd. Viermaal per jaar moest men samenkomen:

1. op S. Anthonys dach
2. op vastelavent
3. als kermisse is op S. Anthonys altaer
4. als men Sint Merten drecht.

1. Sint Anthonius dag (17 januari) is de naamdag van de H. Anthonius, Abt, waar het gilde naar genoemd is. Deze kluizenaar uit Egypte (251-356) is in Nederland pas na 1300 als heilige vereerd. Hij bood bescherming tegen ziekten (St. Anthoniusvuur, pest e.d.).

Onder de adel bestonden er broederschappen van St. Anthonius en er waren broederschappen van de Hospitaalbroeders van St. Anthonius.

2. Vastelavent, vastenavond, behoeft geen toelichting.

3. Als kermisse is op S Anthonysaltaar.

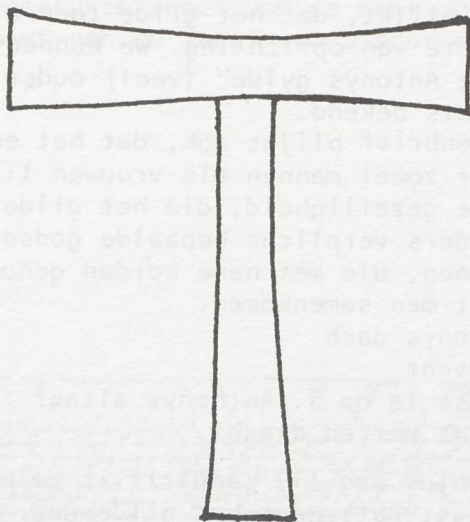
Dit is vermoedelijk op de stichtingsdatum van het Sint Anthonius altaar. Op die dag werd er een speciale mis opgedragen. (Op dit altaar komen we nader terug.)

4. "als men drecht S. Merten", dat is 11 november.

De beschermheilige van de Eper kerk was Sint Merten of Sint Martinus. Op die dag werd er een processie gehouden, waarin het beeld van Sint Merten werd meegedragen.

De gildenbroeders waren verplicht om in deze processie mee te lopen.

Verder staan er voorschriften in voor het lid worden, het volgen van de lijkstoet bij begrafenis van een gildenbroeder of -zuster, de hulp die men elkander moet geven en de boetes voor twisten tijdens de bijeenkomsten.

Sint Anthoniuskruis.

Het zilveren kruis.

Tenslotte staat er in deze gildenbrief de bepaling: "op tyden, dat men drynckt zal ieder zijn zilveren kruis bij zich hebben op straffe van een half vat bier".

En "als iemand van onze gildebroederen sterft dan zal zijn zilveren kruis op het altaar van Sint Anthonius geofferd worden".

R. Wartena heeft na grondige bestudering van de acte de aandacht gevestigd op dit zilveren kruis.

In een eveneens in het archief aanwezig 18e eeuws afschrift heeft men niet alle woorden kunnen lezen.

Bij de eerste keer, dat het zilveren kruis genoemd wordt staat in plaats van "sylveren", puntjes, maar daarachter staat "cruys".

Bij de 2e keer is wel ontcijferd "sylven", maar dan volgen weer puntjes.

Helaas is door de historieschrijvers dit toch wel herkenbare "sylveren cruys" gelezen als "kruisboog" en daaruit conclusies getrokken, die nergens op slaan.

In de Geldersche Volksalmanak 1852 1) blz. 55 staat:

"en dat bij elke schutterlijke bijeenkomst ieder gildebroeder verplicht was, met zijnen kruisboog te verschijnen.....", waaraan de gevolgtrekking wordt verbonden, dat het "dus" een schuttengilde was.

Haasloop Werner 2) schrijft (misschien in navolging): "Het is niet onwaarschijnlijk, dat, toen hertog Karel van Egmond in het jaar 1504, door zijne vijanden aan alle zijden bekneeld, de ingezetenen der Over-Veluwe opriep om hem bijstand te verlenen, die van Epe op het denkbeeld gekomen zijn, om het St. Anthoni armengilde in een schutgild te hervormen...." en verderop: "Bij elke schutterlijke bijeenkomst waren de gildebroeders verplicht, voorzien te zijn van hun kruisboog op boete van een half vat biers, welke kruisboog bij het overlijden van een der gildenbroeders aan het Sint Anthoni gilde moest blijven".

Ook J.A. Jolles 3), die een uitvoerige studie heeft gemaakt van het Sint Anthonie Gilde en het gehele archief doorgewerkt heeft, schrijft op blz. 171: "'t Reglement van Pinksteren 1504 - op perkament - bevestigt dit, voor zoover het kerkelijke, maatschappelijke en militaire plichten onderstreept", en op blz. 172: "Het gilde als schut, d.w.z. militair genootschap schijnt op den duur in Epe niet geslaagd te zijn".

De vrij algemene opvatting, vooral door de schrijvers in de Geld. Volksalmanakken, was, dat het Sint Anthonie Gilde, korter of langer een schuttengilde geweest zou zijn.

Dankzij het onderzoek van R. Wartena weten wij nu, dat daarvan geen sprake kan zijn. In de acte van 1504 wordt niet gesproken over "kruisboog", maar over "zilveren kruis" en dat is wel een heel verschil, vooral wanneer er dan nog verkeerde gevolgtrekkingen gemaakt worden en deze overgenomen door anderen.

Het zal wel vrij lang duren, voor deze fout, dat het Sint Anthonie Gilde ook een schuttengilde geweest zou zijn, d.w.z. dat het een soort militair gilde geweest zou zijn, uit de wereld is.

Vast staat nu, dat het Sint Anthonie Gilde geen schuttengilde was, maar een broederschap met kerkelijke en maatschappelijke plichten én een armengilde (waar wij de volgende keer op terug komen).

Tenslotte nog de ondertekening van de acte. R. Wartena zet "Johan van H(olt), pastor toe Eep" en is dus niet zeker van de naam "Holt".

Volgens J.W. Oostveen 4) (blz. 226) wordt Johannes van Heukelum, pastoor te Epe in 1488 voor het eerst genoemd als deken van Veluwe en in 1501 wordt deze pastoor te Epe weer genoemd als deken van Veluwe. Het is dus mogelijk, dat Johannes van Heukelum in 1504 nog pastoor te Epe was en deze acte ondertekend heeft. Een pastoor Johan van Holt heb ik nog niet kunnen vinden.

Het Altaar van S. Anthony in de Eper kerk.

In de Sint Maarten kerk te Epe waren zes vicarieën 5). Een vicarie was een stichting, waarin door een familie of een broederschap een kapitaal werd gestort. Van de rente van dit kapitaal werd een vicaris (geestelijke) betaald. Hij moest op bepaalde dagen missen lezen voor de gestorven familieleden of voor gestorven leden van de broederschap. Een vicarie had een eigen altaar in de kerk.

De broederschap van Sint Anthony had in de Eper kerk een eigen vicarie en een eigen altaar. Dit altaar wordt aangeduid in de acte van 1504, wanneer er sprake is van: "ende als yemant sterfft van onse gyldebreders vorscreven de sal dan sijn sylveren cruys laten offeren S. Anthonys".

Wanneer deze vicarie gesticht is, is niet bekend, maar uit de gildenbrief van 1504 blijkt, dat deze toen reeds bestond. Bij de kerkvisitatie van de bisschop van Deventer, Aigidius van de Berg (ook Aegidio de Monte) in 1571 en 1575 6) wordt deze vicarie genoemd. Het benoemingsrecht van een vicaris was bij de broederschap van S. Anthonius en de pastoor van Epe.

De vicaris moest driemaal per week, op maandag, woensdag en zaterdag een mis opdragen op het altaar van S. Anthonius.

Vicaris was in beide jaren Gerardus Hoeckell.

G.S. van Lohuizen.

Bronnen:

Behalve het archief van het Sint Anthoniegilde en de inventaris en afschriften van R. Wartena.

1. Een niet-gesigneerd artikel: Aantekeningen omtrent de oude Schutgilden op de Over-Veluwe.
In Geldersche Volksalmanak 1852, blz. 54 en 55.
2. G. Haasloop Werner, Wandelingen en omzwervingen door de Gemeente Epe.
In Geldersche Volksalmanak 1856,
blz. 193 - 198.
3. J.A. Jolles, Het St. Antoniusgilde te Epe in Gelre, Bijdragen en Mededelingen XXXV 1932,
blz. 169 - 174.
4. J.W. Oostveen e.p., Velua Catholica I 1950.
5. G.S. van Lohuizen, De Vicarieën der Herv. Gemeente in Mededelingenblad "Ampt Epe" no. 24,
blz. 14 e.v.
6. Mr. R.E. Hattink, Acta Visitationis diocesis Daventriensis de Aegidio de Monte in Ver. t.b.v. Overijsselsch regt en geschiedenis 1888.

MARKEN EN BUURSCHAPPEN WISSEL (31)

Even eens trad Appellante krachtig op om haren goed recht te handhaven tegenover haren voormaligen secretaris Gerrit Ariën Jonker te Epe. Toen deze zelfs na gerechtelijk sommatie in gebrek bleef rekening en verantwoording te doen, en hij weigerde bij gelegenheid van zijn op verzoek verkregen ontslag de boeken, titels, papieren etc. der buurschap toebehorende aan de Commissie van beheer ter hand te stellen, zag de Commissie

van beheer zich wel gedwongen tot andere maatregelen de toevlucht te nemen. En zoo dagvaardde zij haren voormaligen secretaris bij exploit dd. 15 Juni 1874 van den deurwaarder Roelof Hendrik van Dort te Apeldoorn, voor de Rechtbank te Arnhem, ten einde te verkrijgen zijne veroordeeling tot datgene, waartoe hij in zijne genoemde hoedanigheid verplicht was. De eisch is der Commissie van beheer toegewezen bij Vonnis eveneens van de 27sten December 1875.

Aangezien de succombant echter nalatig bleef aan den inhoud van het hem veroordeelend Vonnis te voldoen, heeft onze Commissie van beheer, de triumpheerende partij in dit geding beslag op zijn goederen moeten doen leggen. Tegen dat beslag werd nu wel door genoemden afgetreden secretaris verzet gedaan, en is die zaak in het kort geding voor den President der Arrondissements Rechtbank te Arnhem op den 23sten Augustus 1876 namens partijen bepleit, terwijl bij vonnis van denzelfden dag de gerechtelijke verkoop is uitgesteld geworden, doch daarbij mocht het niet blijven. De appelleerende Commissie is sinds, gelijk zij daartoe recht heeft, voortgegaan zich de naleving te verzekeren van het Vonnis op den 27sten December 1875 ten haren gunste door de Rechtbank te Arnhem gewezen. In die procedure zijn wij reeds tot het wisselen der conclusiën van dupliek genaderd. - De veroordeelde beweert wel rekening te hebben afgelegd in zijne gezegde hoedanigheid, en vertoont dienaangaande eene notarieel opgemaakte kwijting, gedateerd 6 Juni 1876 en ondertekend E. Weerts; doch, men geve wel acht, hoe uit dat stuk blijkt, dat misschien is voldaan aan ten genoegen van eene zekere partij, die zich als Commissie van beheer in Wissel gaarne wenschte te doen gelden, maar die de wettige Commissie van beheer was, noch is, en die mitsdien geenszins de bevoegdheid bezat om den secretaris dier Commissie van ouds met het beheer over de buurgronden enz. belast, te kwiteeren en te déchargeeren.

Trouwens op deze wijze was zeker niet aan den inhoud van het Vonnis voldaan, hetwelk Jonker veroordeeld had om af te geven en te voldoen aan de eischeresse, dat is, aan de thans Appelleerende Commissie, wat bij dagvaarding was gevraagd.

Doch genoeg om u te toonen, hoe Appelante hare roeping ernstig opvat; hoe zij die getrou vervult, en nimmer heeft opgehouden door alle geoorloofde middelen naar de herovering van haar plaats en gezag rusteloos te streven. Nu beweren de mede-geïntimeerden wel, dat zij als leden der dusgenaamde commissie van verkoop bevoegd en gerechtigd zijn geweest tot het houden der verkooping van April 1873 doch het behoeft aan onze opmerking niet te ontglippen, hoe zij destijds kennelijk aarzelden alvorens tot den voorgenomen stap over te gaan. Immers niet minder dan tien maanden na de mislukte arbitrage hebben zij laten verstrijken, eer zij van hun pretens recht gebruik maakten. Wel een bewijs, hoe men zich dezer zake ganschelijk niet zeker achtte.

Dezelfde huivering bekreop de leden dezer dusgenaamde commissie van verkoop bij de gedachte aan eventueele verwickelingen: getuige o.a. de voorwaarde op de zoogenaamde geërfdens-vergadering van den 26sten Februari 1872 gemaakt.

Op die vergadering hebben zich al de aanwezigen verbonden om ingeval eene procedure ter handhaving hunner rechten (?) moest worden gevoerd, de kosten daarvan gezamenlijk, ieder in evenredigheid van zijn aandeel in den koopprijs, te dragen. En zoo zwaar woog hun bij het innerlijk bewustzijn van het onrecht, dat gepleegd worden zou, de gedachte van wellicht persoonlijk voor deze daden aansprakelijk te worden gesteld, dat men op deze voorwaarde in eene volgende vergadering nog opzettelijk terug kwam. Het aangevoerde treedt in helderder licht, wanneer men raadpleegt het begin der door de mede-geïntimeerden in het geding gebrachte koopakte van den 7 den April 1873. Hoewel bewerende dat de akte van de 18den Maart 1872 hun eenige en voldoende lastbrief tot verkoopen was, en zij geen andere akten behoeften aan te halen om hunne bevoegdheid te staven, hebben de mede-geïntimeerden wel degelijk verkocht onder aanhaling van andere akten. Dat aanhalen dier akten bewijst, hoe zij handelden in het bewustzijn, dat de akte van den 18 den Maart 1872 ontoreikend was, en hoe zij door het citeren van andere akten zeer beslist noodig hadden hunne hoogst twijfelachtige bevoegdheid te bevestigen. Juist de aanhaling

dier akte, die zij derhalve kenden en erkennen, had de oorspronkelijke gedaagden in vrijwaring moeten terughouden van hunne onrechtmatige handelingen; terwijl deze wetenschap hun allen, zoowel de koper als de verkoopers, ten volle aansprakelijk stelt voor de belangrijke nadelen aan de thans appelleerende Commissie van beheer, alsmede aan de door haar vertegenwoordigende geërfden in Wissel, berokkend.

In die genoemde veilingsakte wordt tevens vermeld eene machtiging tot toestreding voor de minderjarigen, verleend door de Arrondissements-Rechtbank. Doch ook die beschikking, gevraagd twee maanden voor de kwestieuse verkooping mag ons nieuw bewijs leveren voor de beweringen der appelleerende Commissie.

Bij die beschikking toch is gevraagd de machtiging om toe te treden tot eene nog te verlijden akte, waarbij aan scheidslieden de vraag ter beslissing zou worden voorgelegd, of ingeval van verdeeling der gemeenschap, dezelve in natura, dan wel door verkoop zou geschieden? Van die machtiging is evenwel nimmer gebruik gemaakt. en nimmer is eene akte verleden, gelijk der Rechtbank werd voorgelegd. Er is dus verkocht onroerend goed aan minderjarigen toebehoorende. Zoodanige verkoop mag op grond der duidelijke bepalingen van art. 451 van het B.W, niet geschieden, dan met Arrondissements-Rechtbanks-machtiging. Derhalve is er een verzuim aan de zijde der verkoopers gepleegd dat op zich zelf reeds aanleiding zou mogen wezen om de geldigheid der plaats gehad hebbende verkooping te betwisten.

Daar is meer. De Commissie dusgezegd benoemd tot beraaming van middelen om tot den publieken verkoop der buurgronden van Wissel te geraken, was gekozen uit de geërfden der buurschap, zonder onderscheid. Zij constitueerde zich met een bepaald oogmerk. Ik laat thans voor een oogenblik geheel buiten sprake de al - dan niet - bevoegdheid dezer commissie tot handelingen door haar als zoodanig gepleegd. Maar dit meen ik toch te mogen zeggen: dat deze commissie, na afloop harer werkzaamheden reeds in April 1873, voor het minst verplicht en gehouden was aan de van ouds bestaande Commissie van beheer over de Wisselsche eigendommen, of indien zij deze oude Commissie

om eenigerlei reden wenschte te passeeren, alsdan aan de gezamenlijke geërfden in de buurschap, van wie de leden dezer nieuwe commissie beweren hun mandaat ontvangen te hebben, verantwoording te doen der door haar in gezegde hoedanigheid gepleegde handelingen; rekening te geven der bij haar ingekomene kooppenningen; evenredige verdeeling van de opbrengst der gehouden verkooping tusschen de geërfden te bewerkstelligen, en daarna, gedachtig aan de regel "Cessante causa, cessat effectus", henen te gaan zonder de thans appelleerende Commissie, van ouds het besturend lichaam der buurschap, aanhoudend te dwarsbomen en te bemoeilijken. - Doch niets daarvan. De zoo duister ontstane nieuwe commissie is zich zelve genoeg. Zij dreef hare meeningen door en stelt zich ten slotte geheel in Appalante's plaats aan het hoofd der Mark; ja tracht te heerschen, als ware zij, en niet wij, door den eenparigen wil aller geërfden voor het leven daartoe geroepen. - Het beweren voorts dezer nieuw optredene commissie, dat er na de plaats gehad hebbende verkooping van April 1873 geen buurgronden van Wissel meer bestonden, en derhalve eene commissie van beheer over deze buurgronden geen reden van bestaan meer heeft, wordt, zou ik oordeelen, ook buiten ons protest, voldoende gelogenstraft door eene onder de overlegde stukken aanwezige verklaring van H. Poll Jonker te Epe die op den eersten Januari 1874, alzoo eenige maanden na den vicieusen verkoop van April 1873 verklaart: dat perceelen aanschot van het Wisselsche veen en veld door hem niet publiek zijn gekocht, maar hem zijn aangerekend. - Maar genoeg om aan de algemeen gevestigde overtuiging die ik zoo straks reeds de eer had uit te spreken, thans ook te paren het deugdelijk en wettig bewijs onzer stellingen, hetwelk nu voor zeker zonder bezwaar de weegschaal voor goed naar de zijde van Appellante mag doen overhellen.

(wordt vervolgd)

F. Zandstra.

"Dr. JAN ZÜRCHER IN VAASSEN" (vervolg)

Na mijn vorige artikeltje in "Ampt Epe" van november 1977 (no. 42) over dit zelfde onderwerp, was de heer W. Terwel te Vaassen zo vriendelijk mij opmerkzaam te maken op een "in memoriam" betreffende Dr. Zürcher.

Hij had dit aangetroffen in het "Nieuws en Advertentieblad voor Epe, Heerde, Wijhe, Olst en omstreken" d.d. 25-3-1905 (27e jrg. no. 1397).

Wat voor mij hierbij zeer van belang is, was het slot: "Aan velen was hij verder bekend als de schrijver der interessante "Brieven van de Veluwe" en "'t Kerstsprookje" in dit blad, onder het pseudoniem "Berend Luddens". Nu zijn schuilnaam mij eenmaal bekend was, werd het vrij eenvoudig om zijn pennevruchten in genoemde krant op te sporen.

De firma Hooiberg verschafte mij welwillend inzage in de betreffende oude jaargangen.

Er bleken niet minder dan 23 "Brieven van de Veluwe" van hem te zijn opgenomen en ook nog vier vervolgdelen van "Verlost, een Kerstsprookje voor Zwolle en omstreken", allemaal ondertekend B(erend Luddens).

Bovendien was er nog een uitgebreid ingezonden stuk (twee kolommen groot) d.d. 16-2-1901, dat handelde over de verkoop van "Het Veld van Vaassen, en dat hij met eigen naam had ondertekend.

Eén van die "Brieven van de Veluwe" d.d. 19-3-1901, meen ik u niet te mogen onthouden, omdat het zo goed weer-geeft, van wat er zich zo allemaal afspeelde in die tijd. Bovendien speelt bij mij persoonlijk het feit mee, dat niet alleen Berend Luddens als Dr. Jan Zürcher is geïdentificeerd, maar dat met zijn sprekend ingevoerde buurman, mijn eigen grootvader Willem Jan van 't Einde (1863-1942) ten tonele wordt gevoerd.

Dat het geheel voor Vaassen zo uit het leven gegrepen is, wordt bijzonder geaccentueerd door het feit, dat er in het volgende nummer van deze krant een ingezonden stuk verscheen als reactie op het feit dat Zürcher suggereerde dat de kist met goederen van de hulpactie voor Trans-

7
vaal verloren was geraakt. Het was nl. ten tijde van de "Boerenoorlog". Hij zou in Vaassen zelf meer nut hebben gedaan!

De geachte inzender verweert zich hiertegen, door te melden, dat de kist aanvankelijk wel zoek was, maar intussen allang weer terug was gevonden. Dat was een punt van belang in die tijd.

Op de schrijnende armoede die Zürcher hier had beschreven in zijn brief, haakt geen enkele ingezonden stukken schrijver in.

Daar was men duidelijk aan gewend, dat hoorde er zo bij in een strenge vorstperiode. Rijk en arm zouden er altijd blijven. Men beschouwde dit als een soort natuurwet.

Maar Dr. Zürcher en de kerkvoogd Willem Jan van 't Einde hadden daar toch wel moeite mee. Leest u zelf maar.

W.J.A. van 't Einde-Maurik.

BRIEVEN VAN DE VELUWE

't Was niet prettig in huis, den laatsten Dinsdagavond. De Dorcas-dames waren ontstemd. Vebeeld je, de notaris had bij 'n gerechtelijken verkoop in de Snipperbuurt bij het Lankwoud zóóveel ellende gezien, zoveel behoefte aan dekking en kleeding, dat hij bij Dorcas aangeklopt had om wat linnengoed, rokjes, broekjes, hempjes,- en de dames hadden moeten weigeren. Niet, omdat ze niet ijverig zich geweerd hadden - o, neen: ze hadden een massa goed gemaakt, maar ze hadden 't netjes in 'n kist gepakt, en opgezonden naar de Transvaal, voor de noodlijdenden dáár, en, ongeluk bij 'n ongeluk, de kist is zoek geraakt en heel de rommel is verloren..... Ze hadden zoo op 'n kleine attentie gerekend, zij, die heel van hier uit iets opzonden naar de Transvaal, geen belooning natuurlijk, maar 'n woordje van dank, van erkentenis, o.a. van den Transvaal-

schen dominé, die de volgende week in onze kerk de Zondagmiddagbeurt vervullen zal.

't Heeft niet zoo mogen zijn: de goede kleeren zullen de Tranvaalsche kinderen in de hitte niet dekken, en de notaris kan ze - en kon ze toch niet krijgen voor zijn arme lui, om deze voor de koude te beveiligen. En er is wat kou geleden, deze laatste weken, kou en gebrek! Als de grond maar niet zoo hard was geweest, dan waren de meesten wel aan 't werk gebleven, maar nu konden velen thuis blijven en 's Zaterdagavond niets ontvangen. De openbare, de officieele liefdadigheid van gemeentelijk of kerkelijk armbestuur kan niet veel doen; haar eerste vraag is natuurlijk of de aanvrager om hulp wel die hulp verdient. En zooals m'n buurman onlangs terecht zei, zij, die hulp verdienen, hebben die meestal niet noodig; die leggen in de goede dagen wat ter zijde voor de kwade dagen die zullen komen. 't Zijn juist de minst oppassenden, die we helpen moeten en daar deze, afgeschrikt door de gewone vraag, als zij om hulp komen, maar niet eens weer vragen, moeten wij hen opzoeken, en ongevraagd hun hulp brengen.

Een onpraktisch iets - onuitvoerbaar ten minste in 'n eenigszins uitgebreide gemeente, maar hier in ons kleine dorpje is de zaak niet geheel onmogelijk. M'n buurman, die wel goede denkbeelden en nog betere gevoelens heeft, mist echter den moed, om iets op eigen verantwoording te doen: hij is nu zoo wijs geweest, z'n denkbeeld in 'n brief uit te spreken en deze te zenden aan onze societeit. Wij hebben een aardig sommetje in de pot en de meesten onzer in dezen tijd niet veel te doen. Wij waren dus voor buurmans plan wel te vinden: hebben hem de namen gevraagd van de lui, die naar zijn weten 't meest behoefte hadden aan hulp en zijn twee dagen aan 't "weldoen" geweest. Ik doe 't nooit meer; merci. Ik bedank er voor, om zulke ellende van zoo nabij te zien. Mijn eetlust was weg, en erg, o zoo erg onwillig, heb ik den volgenden Zondag naar de zoetvloeiende preek van dominé, over de heerlijkheid des levens en 't land overvloeiend van melk en honig handelend, geluisterd.

Zooveel ellende, en dat zoo vlak bij mij; en dat al zooveel jaren lang! Onze dominé in de stad had een afzonderlijk jasje, dat hij aantrok bij huisbezoek, en dat bij hem thuis bij goed weer altijd op de plaats te luchten hing; - de groote geleerde Pott, die de eerste grammatica gemaakt heeft van de taal der Zigeuners, en die als strafrechter veel met bedelaars in aanraking kwam, spreekt over de eigenaardige "bedelaarslucht"; - in Engeland liggen vóór den rechter in strafzaken een hoop bloemen, om te zorgen, dat zijn Hoog Edelachtbare door de armelui'slucht niet gehinderd wordt, en hij onbesmet het vonnis "om te hangen tot de dood er na volgt" kan uitspreken. - Ik heb nu ook in onze zuivere lucht der Veluwe, die de hoop is der Sanatoria de vunzige armelui'slucht genoten, waarover boven werd gesproken, en ik vind die niet naar m'n smaak.

Als in onze gemeente een vereeniging gevormd wordt, om de romantische, vunzige hutten af te breken en luchtige, praktische arbeiderswoningen te bouwen, dan doe ik mee, vooral als onzen oud-tooneel-directeur gevraagd wordt te zorgen, dat deze niet zoo leelijk, eenvormig vervelend worden als die dingen gewoonlijk zijn in Apeldoorn, Deventer, Zwolle, - overal.

Lucht en water - die zijn voor iedereen te krijgen, en om niet. - Maar m'n buurman zei terecht: "Als de mensen er zoo diep onder zitten, als de lui, wier namen ik u opgaf, dan letten ze op niets meer. Zij wasschen zich niet, ze reinigen zich niet. 't Is den stumperts niet kwalijk te nemen. Reinheid is 'n eerste behoefte, maar niet de eerste. Vul ze de maag, geef hun de kans, die maag weer te kunnen vullen en je zult zien, dat de rest vanzelf komt". De buurman denkt er hard over om in ons dorp een afdeeling op te richten van 't "Leger des Heils", en dat alleen, omdat dit Leger eerst den arme lichamenlijk helpt, vóór ze hem geestelijk tracht op te richten. 't Zal mij benieuwen, wat hij doet en wat dat Leger hier te zien geeft. Te oordeelen naar wat ik gezien heb op de twee dagen, die ik aan 't "weldoen" ben geweest, zou ik 't een zegen vinden, als de arme lui hier de-

den als de Russische boeren in 't gouvernement Paskow. Deze doen een winterslaap, liggend in 'n soort bed op 'n lage kachel met dikke wanden; de kachel wordt voorzien van langzaam verterende brandstof. Zij eten een weinig zwart brood in water gedoopt en houden zich zoo bedaard mogelijk, om niets te verliezen van hun lichaamswarmte, en den geheelen winter lang blijft hun hut donker en stil als 'n graf. Of het waar is, weet ik niet, maar ik heb het gelezen in 't Nieuws van den Dag, in 't nummer dat Zaterdagavond verschijnt en waarin steeds zoo'n vriendelijk stuk voorkomt in preekachtigen vorm van den ex-dominé dr. Ritter. Of ik geloof wat goeds uitgericht te hebben? O Hemeltje neen! in 't geheel niet. Onze societeitskas is leeg geraakt en een stuk of tien lui hebben 'n gulden en een twaalfpoundsbrood gekregen. Neen, niet tien - ééntje minder. Deze ééne wilde ons niet toelaten: alsof hij 't Nieuws van den Dag gelezen had, lagen de man en de vrouw en het kind in de bedstee, en toen we wilden kijken, of ze wel dekking hadden, trok de man de deur van de bedstee dicht. Hij wou z'n ellende niet laten kijken. M'n metgezel, de candidaat-notaris, die de menschen beter kende dan ik, liep op de bedsteedeur toe, zei, dat wij kwamen om te helpen. Geen antwoord. Toen hij z'n vriendelijk bedoeld gezegde herhaalde, riep de man van achter de deur:....."Had gisteren gekomen - nu is 't te laat. De meid is dood. Van gebrek gestorven, en geen dokter is er geweest. We zijn niet in 't fonds".

Eén gezin hebben we bezocht, dat voor hulp bedankte. "Niet nodig, mijnheer, ik heb den heelen winter werk, al is de grond nog zoo hard; voor mij zoeken ze werk, al is 't er niet; ik verdien alle dagen mijn kwartje vrij geld. Waarom dat is, zal je wel weten; mijn moeder heeft indertijd den eigenaar van de bosschen gezoogd, en is 'n moeder voor hem geweest, toen z'n eigen moeder in 't kraambed is gestorven. Ik heb geen hulp noodig, maar kijk eens in den achterweg naar m'n buurman. Die mag wel wat hebben: daar is niets in

huis, en als er wat is, dan wordt het verdrongen. Als je daar een brood brengt of 'n stukje spek, dan doe je een goed werk.

Ik weet wel, de ellende in ons dorpje haalt niet bij die, welke in de steden geleden wordt, in de grootste 't meest. Ook weet ik wel, dat het geven van aalmoezen geen ellende wegneemt; dat het filosofisch zeer waar is, dat elke cent dien men den een geeft, dat men dien cent een ander ontnemt. Maar voor ons, onphilosophische en zelfzuchtige menschen, is het ter wille van onze zelfzucht noodig, dat er geen ellenden in onze naaste omgeving zij. Men verbetert niets - o, dat weet ik wel - , maar wij, die tabak rooken voor ons plezier, duizend dingen doen voor ons plezier, konden ook voor ons plezier de groote ellende uit onze naaste omgeving wegnemen. Zoo handelend krijgen wij een inwendige tevredenheid, een zelfgenoegzaamheid, niet precies zoo groot als van de schrijvers van dagbladen als 't Nieuws van den Dag, maar toch iets van die soort. 't Leven wordt voor onszelf zooveel gemakkelijker, we zien namelijk minder leelijke dingen. Want ellende is leelijk. Al die ongelukkige hongerlijders en zieken, in hun holen wegkruipende als melaatsche honden, - de gedachte alleen aan hen - onze medebroeders en zusters zooals we vaak hooren verkondigen - bederft ons menig genot.

Laat ons uit zuivere zelfzucht besluiten, elke week, van heden af, een kleinigheid terzij te leggen, in een gesloten busje. Als dan de winter komt, zeg van Kerstmis af, zorgen we, dat de allerarmsten in onze buurt elke week wat krijgen, of zij 't zoogenaamd verdienen of niet. Ik zal de lui uit mijn omgeving opwekken, om insgelijk te handelen.

Gij in de uwe???

Ik hoop het

B. Luddens.

DE STEENDERBULT

De man die doar woont kon mooi vertell'n. Eers heffe mien verteld van de Dobbe-gelle, alias Stadholderskuule. Koningin Wilhelmina hef 'n steen loat'n vervoer'n mit de mallejan nao de plaatse die ok de Galg'nbäärg heett'n en volgens mien zegsman 'n olde gerechtsplaatse 'ewes hef. Die Galg'nbäärg lag an de Wildbäärg bie de Härtenkampen vrogger stonn'n d'r-ammoa boom'n ummehen.

In de angebrachte steen wodd'n mit gold'n letters 'ngedich van Laurillard 'ebeiteld:

Een ruige kuil in kale hei
En dan zo'n naam vol glorie,
Ja, maar de naam noemt niet de plek,
't Is roem in haar historie!"

Die kuule lag vrogger nog in 't heet, noe is 't bos. De stoande steen was op 'n andern vaste 'ezet, mä is laat'r ummevall'n en verweerd. Eene meneer Elink Schuurman schreef toe naor de Koninginne um die plaatse in eere te herstell'n, mä dät is tuut nog toe nooit gebeurd.

De man vertell'n wieter: hee häd 'n mooi stuk grond waar ok veule boom,n op gruujen, mä ässe boom'n hakk'n paotende ok weer niej'n. Hee was beezug beumpies te plant'n toe d'r een man bie em kwamp die zea:
"Boompje groot, plantertje dood". "Ie begriep d'r niks van", zeate teeg'n die man, "want ons naogelachte mut ok weer gruun en boom'n hemm'n en daorumme mu'j altied bliev'n poat'n.

Hee von toe op 'n dag mit dät grääv'n onder de zegge ok weijs potschäärv'n, mä die hätte eers nog weg'e-goid. Toete laat'r is weer an't graav'n was en denegies poat'n mit de wrikke, vonne wat weitekörrels en ok gästekörrels. Doar hätte ok nog niet veule andach veur, mä zien zeune Keessien, die toe al noar schoele gink, zea: "Vaader, de Kelten hädd'n anders ok al tarwe".

Zee hep al dät spul toe op'estuurd en op 'n donderdag kwamp t'r ok eene um de potschäärv'n te bekiek'n. Et bleek toe laat'r dät et spul dät hee evunn'n häd ofkumstig was van heel olde bewooners van dizze streek'n. Et waan'n ok nog verschillende soort'n weite en gäste, d'r was nog zoad bie van meerriejige weite, dät is dus weite uut dubbele ôar'n. Dus ziej mä wat doar vrogg'r ammoa gebeurd is. Kot doarnoa kwamp d'r 'n heele ploeg graavers en archeologen. Die hep ok spoor'n evunn'n van liek'n die begraav'n waan'n in een gehörkte holding, net zo äs et ongeboor'n kiend in et moëderlief. De man toon'n dät an mit foto's en veurwäärp'n.

Zo binter punt'n van biel'n van de zgn. rendierjaag'rs 'evunn'n en alle soort'n steen'n, mooie amethisten. Verscheid'n grafheuvels binter bloot eleg. Ok is 't'r nog een moalsteen 'evunn'n.

"En", zea de man van de Steenderbult, "äs ik noe nog buut'n loope, vien ik altied nog wel 'n mooi steentien". Hee kon dät ammoa mooi vertell'n, mä dezelfde man häd in de oorlog ok onderduikers en Engelse piloot'n verbörg'n. De Duitsers kreeg'n doar de luch van en waan'n d'r op gebrand die Engelsman in de vingers te krieg'n. Zee zoch'n et heele huus en de schuure deur en zett'n allens oov'rhoop. Mä zee vonn'n em niet, want onze zegsman häd de man mooi op 'n stoel tuss'n de bluu'j'nde stokboon'nbedden neer'ezet daar kon gien mense, die 't niet wis em zien of vien'n. Dät was dan et verhaal oov'r de Steenderbult en umgeving verteld deur de Emster Tjerk Vermaning.

Alve

(pseudoniem voor A. v.d. Bremen-v. Vemde)

VAN DE REDACTIE

JUBILEUMNUMMER.

Omstreeks februari 1980 hopen we de 50e aflevering van ons Mededelingenblad Ampt Epe te publiceren. We willen dit feit enigszins als een "mijlpaal" in het dan bijna 20-jarig bestaan van onze vereniging beschouwen en daarom van de 50e aflevering min of meer een jubileumnummer maken.

Om dit doel te kunnen bereiken doen we een beroep op al onze leden die in staat zijn en bereid een bijdrage voor dit nummer te leveren.

Ook suggesties uwerzijds zullen door ons zeer op prijs worden gesteld.

RECTIFICATIE.

In ons vorig nummer (46) zijn in het artikel: De vredes-schilder Ten Kate in Epe (2) op bladzijde 23 de voorletters van de oud-Epenaar en diens vader verkeerd gespeld. D.H.R. Hooiberg moet zijn A. H.R. en zijn vader heette niet T.R.H. Hooiberg maar T.D. Hooiberg. Verder is het juiste adres van de heer A.N. Paasman (nr. 46, bl. 25): Burg. Nepveulaan 34 te Putten.

HET GELDERSCHE GESLACHT VAN DEN BOSCH.

Aan de heer C.J. van den Bosch te Bilthoven stuurden we in januari van dit jaar op diens verzoek enkele gegevens over en een foto van Jacob Gerard van den Bosch, die zoals bekend, van 1876 tot 1910 hoofd van de "Franse school" in Epe was. De verschafte gegevens zijn door de heer C.J. van den Bosch verwerkt in een keurig verzorgd boekwerk dat de titel draagt: "Het Geldersche geslacht Van Den Bosch" (Bilthoven 1979). Door de auteur, C.J. van den Bosch, is heel veel onderzoek gedaan in diverse archieven om zijn bedoelingen te realiseren, nl. om "met dit boekje een familiegeschiedenis te beschrijven, eerder dan

een genealogie in de strikte zin, en daarmee een indruk te geven van de omstandigheden waarin onze voorouders verkeerden, en de functies en posities die zij innamen".

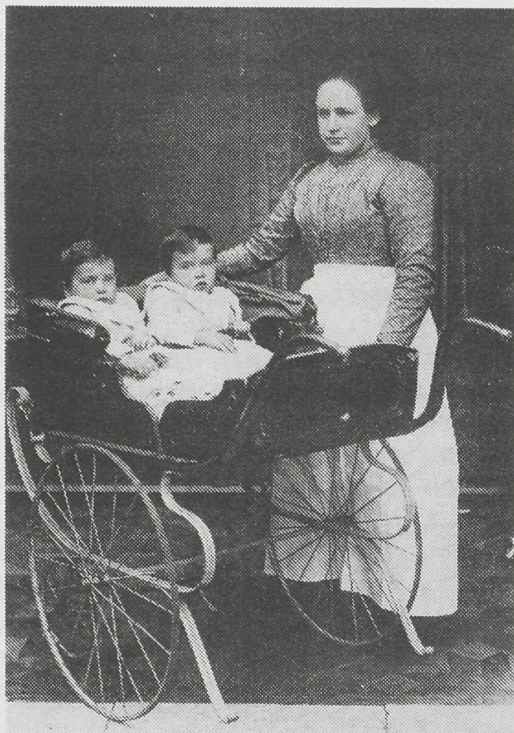
Volgens ons is de schrijver in zijn opzet uitstekend geslaagd. Historisch is een periode van 400 jaar, van 1576, het vermoedelijke geboortjaar van de stamvader, tot 1978 bestreken.

Voor Epe is ook van belang kennis te nemen van de afkomst van Jacob Gerard van den Bosch. Hij was de jongste van zeven broers uit de Veenendaalse tak van het geslacht Van den Bosch. Deze familie, bestaande o.a. uit wol- en sigarenfabrikanten, wagenmakers en middenstanders, heeft eeuwenlang haar stempel gedrukt op het economische en sociale leven in Veenendaal en omgeving. Jacob Gerard bouwde echter een andere carrière op en werd onderwijzer.

Zijn succes als "meester" zal hij ongetwijfeld mede te danken hebben gehad aan de bekwaamheid, ijver en toewijding van zijn Veenendaalse voorouders.

R. Paasman.

MENGELWERK

Bovenstaande foto, ruim 70 jaar geleden gemaakt te Nijkerk, werd ons toegezonden door de heer H. Bultman te Epe.

In de toendertijd deftige kinderwagen prijken de tweelingen Anneke en Dineke Callenbach, kinderen van Gouvert Callenbach en Adrienne Gertrude Hooiberg (zuster van Tiemen Hooiberg).

Dit echtpaar heeft vroeger in huize "De Brink" aan de Brinklaan in Epe gewoond. Het keurig uitgedoste dienstmeisje is de toen 18-jarige Anna Lubertha Lammers.

Ze huwde later met Jan Bultman, en wordt nu, 92 jaar oud, verzorgd in het bejaardenhuis "De Boskamp" alhier.

R. Paasman.

MIJLPALEN VOOR DE GESCHIEDENIS VAN EPE 1963 - 1965

- 1963 (Jan.) Streng winter.
- 1963 (5-1) Ned. Heide Mij. 75 jaar.
- 1963 (10-1) Gerestaureerde Gereformeerde Kerk Heerde in gebruik genomen.
- 1963 (10-1) Zuiveringsinstallatie voor rioolwater te Vaassen geopend.
- 1963 (13-1) Waterleiding Mij. Gelderland 25 jaar (Epe vanaf 1954).
- 1963 (7-2) Pastoor Som overleden.
- 1963 (11-2) Dr. A. Mijs overleden.
- 1963 (3-3) Pastoor H.J.W. Thielen geïnstalleerd.
- 1963 (19-3) Nijverheidsschool voor meisjes 25 jaar.
- 1963 (Apr.) Ontwerp Monumentenlijst ingediend bij B. en W.
- 1963 (11-4) 80 "eerste stenen" gelegd voor de nieuwe bijzonder neutrale Kleuterschool aan de Hoge Weerd te Epe.
- 1963 (25-4) Reis- en inlichtingenbureau van de V.A.D. aan de Hoofdstraat geopend.
- 1963 (Mei) 25-jarig bestaan Katholieke Bouwvakarbeidersbond "St. Joseph" te Vaassen.
- 1963 (Mei) Officiële opening Bejaardencentrum te Vaassen.
- 1963 (10-6) Officiële opening nieuwe werkplaats voor gehandicapten aan de Korte Veenteweg te Epe.
- 1963 (14-6) Drukkerij Hooiberg 125 jaar (85 jaar in Epe).
- 1963 (15-6) Opening Natuurpad van de Kon. Ned. Natuurhistorische Ver. Afd. Epe-Heerde.
- 1963 (23-7) Mutsenneister Jenneke van Asselt-ten Hove overleden (85 jaar).
- 1963 (Sept.) Financiële steun gevraagd voor nieuwbouw Openbare Leeszaal.
- 1963 (3-9) Officiële opening Rijks H.B.S. te Epe, (voorlopig in de Bernardusschool gevestigd).

- 1963 (14-9) Oprichting "Eper Muziekring".
- 1963 (27-9) Officiële opening Ds. L.J.R. Kalmijn-
school (2e Christelijke school).
- 1963 (28-9) Opening nieuwe Eper Kleuterschool
"Ibbeltje".
- 1963 (1-10) V.V.V. Epe krijgt beschikking over pand
"Menalda van Schouwenburg" aan de Hoofd-
straat.
- 1963 (6-10) Zangver. "Hosanna" te Vaassen 40 jaar.
- 1963 (16-10) Vrijzinnig Hervormde Vrouwenver. te Epe
25 jaar.
- 1963 (25-10) Nieuwe riolering Hoofdstraat gereed.
- 1963 (8-11) Goedkeuring v.d. Raad voor definitief
bouwvoorstel Gemeentehuis.
- 1963 (14-11) Opening nieuw gebouw Boerenleenbank.
- 1963 (21-12) Filiaal Openbare Leeszaal Vaassen geopend.
- 1964 (21-1) Facetstreekplan voor de Veluwe aangenomen.
- 1964 (8-2) Begin Muziekkoepeel voor de Kon. Harmonie
in het Weertspark.
- 1964 (14-2) Plan Eper Raadhuis van Ir, J.F. Hondius
door de Raad aangenomen.
- 1964 (18-2) De N. Veluwse Bouwkring bestaat 10 jaar.
- 1964 (1-3) 25-jarig bestaan Jonge Boeren- en Tuin-
dersbond, afd. Vaassen.
- 1964 (24-3) Christelijke school te Epe bestaat 60 jaar.
- 1964 (6-4) Schietver. te Epe opgericht.
- 1964 (11-4) Laatste voerman-paardenverzorger (H. Ey-
brink) neemt afscheid.
- 1964 (15-5) Vrijwillige Brandweer 75 jaar.
- 1964 (29-5) Beslissing bouw Openbare Leeszaal en be-
noeming directeur J. Vegter.
- 1964 (2-6) "Kon. Harmonie" 100 jaar.
- 1964 (16-6) A. van der Roest, oud-gem. secretaris,
Overleden.
- 1964 (18-6) Kon. Harmonie viert haar eeuwfeest in
nieuwe uniformen.
- 1964 (20-6) Opening natuurplein Heerder gedeelte door
de Natuurhistorische Ver.
- 1964 (5-8) Bijen- en honingmarkt.
- 1964 (26-8) 12e fokdag van de Paardenfokver. E.V.E.O.

- 1964 (Aug.) Heel Epe gefilmd met plaatselijke verenigingen vanwege 100-jarig jubileum Kon. Harmonie.
- 1964 (1-9) 50-jarig bestaan van de Christelijke school in Oene.
- 1964 (3-9) "Stichting tot Behoud van objecten van historische en kunstzinnige waarde" opgericht.
- 1964 (3-9) Rijks H.B.S. betreft haar noodgebouw op het Hogeland.
- 1964 (11-9) Aankoop boerderij van 1715 aan de Zuukerweg 77.
- 1964 (15-9) Doorbraak westelijke kanaaldijk. Met kracht stroomde het water naar en in de Grift.
- 1964 (25-10) Oecumenische week in Epe.
- 1964 (Nov.) Aardgas voor Epe.
- 1964 (2-11) Begin reconstructie Hoofdstraat te Epe.
- 1964 (13-11) Opening Centraal Gymnastieklokaal aan de Van Riebeeckstraat te Vaassen.
- 1964 (17-11) Eerste woning van de Bouwver. "De vier dorpen" op de Hoge Weerd, onder de kap.
- 1964 (20/21-11) Film over Epe vertoond.
- 1964 (23-11) Rusthuis "Licht in duuster" bestaat 12½ jaar.
- 1964 (26-11) Rechtzinnig Hervormde Kerk (nieuw gebouw) in gebruik genomen.
- 1964 (30-12) Beeldje "Ibbeltje" van Henriëtte Schepp verzezen voor de Kleuterschool Hoge Weerd.
- 1964 (31-12) Afscheid J. Tritten als hoofdredacteur van Veluws Nieuws.
- 1965 (15-1) Definitief ontwerp Raadhuis Epe gereed.
- 1965 (20-1) Besluit van de "Oldermannen" van het St. Anthoniegilde tot vellen van het beukenbos (Gildebos) aan de Willem Tellstraat.
- 1965 (22-1) Gildebos van het St. Anthoniegilde geveld.
- 1965 (1-4) 25-jarig jubileum van de L.T.S.
- 1965 (18-4) V.V.V. "Epes bloei" 60 jaar.

- 1965 (3-5) Huldiging in de Staat Israël van de zusters Klaver uit Heerde voor hun bescherming van ondergedoken Joden in de Tweede Wereldoorlog.
- 1965 (6-5) Eper Dorpschool 75 jaar.
- 1965 (9-5) Noodweer te Epe.
- 1965 (14-5) Bejaardencentrum "Brinkhoven" in Heerde, waarvan 10 bij het hoofdgebouw staande woningen de komende weken al worden betrokken, zal klaar zijn in november.
- 1965 (half mei) Epe's eierhal gesloopt.
- 1965 (half mei) Huize Norel aangekocht voor landelijk Welfare Centrum.
- 1965 (1-6) Eerste begrafenis op de nieuwe begraafplaats aan de Norelbosweg (J. Kammeyer).
- 1965 (4-6) Officieuze opening van "De Jagerstee", (Ned. Hervormd vakantiecentrum).
- 1965 (7-7) Gereconstrueerde Hoofdstraat feestelijk opgeleverd.
- 1965 (20-7) 250-jaar bestaan boerderij Zuukerweg 77, "Hagedoornsplaatse" (eigendom van de Stichting Behoud.)
- 1965 (21-7) Opening Historisch Museum te Epe, in boerderij "Hagedoorns plaatse".
- 1965 (4-8) 13e bijen- en honingmarkt.
- 1965 (17-8) Opening nieuwe Openbare Leeszaal op de Platvoet.
- 1965 (8-9) Opening Rijks H.B.S. aan de Lohuizerweg.
- 1965 (27-10) Ds. W. de Mooy 25 jaar predikant der Ned. Hervormde Kerk (ruim 15 jaar in Epe).
- 1965 (7/14-11) Oecumenische week te Epe.
- 1965 (5-12) J.H. Niers, sr. overleden (1878-1965).
- 1965 (7-12) Vakantie-oord "Remboe" gekocht door de Stichting "Vakantievreugd".
- 1965 (half dec.) Hotel "Het wapen van Epe" gekocht door de Bierbrouwerij "De drie hoefijzers".

BOEKAANKONDIGING

EBBINGE, E.,
LANOOS, C.J., kunstpottenbakker.
Levensloop. Met voorwoord van J. Romijn. Uitgeg. door
Het Gemeentelijk Museum "Het Princessehof" te Leeuwarden.
1977. 48 blz. afbn. portrn. Merken. Cataloguslijst.
Literatuurlijst. Lijst van tentoonstellingen.

Meer dan een catalogus van de Tentoonstelling Lanooy
(2 april t/m 29 mei 1977) te Leeuwarden, bevat dit
boekje, behalve een overzicht van een grote aanwezige
portie van zijn levenswerk, vele oriënterende gegevens
over de kunstenaar, bijeen-gebracht door Museumdirec-
teur Romijn en Conservator Ebbinge.

FUCHS, H.H., en
SIMONS, W.J., Nederlandse stadspoorten.
Z.pl. Shell Nederland. 1978. 123 blz. afbn.

Voor de Veluwe worden de oude overgebleven stads-
poorten genoemd van Elburg, Harderwijk en Hattem.

BOEKHOLT, P.Th.F.M.,
Het lager onderwijs in Gelderland. 1795-1858.
Zutphen. Walburg Pers. 1978. 406 blz. afb. facs. portrn.
tabn. (Gelderse Historische Reeks. XI). Diss. -f 55,--

Ontwikkeling van het lager onderwijs in de 1e helft
van de 19e eeuw met zekere nuancering voor verschil-
lende Gelderse plaatsen.
Zie in reg. op : Epe, Emst, Oene en Vaassen.

OTTEN, D., en
KLEIN KRANENBURG, A., Woordenschat van het Heerder
en Wapenvelder dialect. Uitg. Heerder Historische
Vereniging. 1979. 170 blz. f 18,50--

Herziene en aangevulde herdruk van het oorspronkelijke "Beknopt Heerder woordenboek". samengesteld door L. Bosch in 1940.

Onderscheid werd gemaakt tussen de woorden, gebruikt in Heerde en in Wapenveld.

VAN DER BERG, L.M.J.,

De broedvogels van de Veluwe. 1978. 64 blz.

afbn.krtn.bijl. (Wetenschappelijke mededelingen van de K.N.N.V. nr 128) f 8,-- (incl. portokosten)

Bevat per soort een overzichtje van historische gegevens en een inventarisatie over de laatste jaren (+ 130 soorten), met verspreidingskaartjes.

P.E.B.

